

Ungdomar i Skåne

Sandra Engelbrecht [SOM-rapport nr 2012:25]



Förord

I samverkan med region Skåne genomförde SOM-institutet 2011 en medborgarundersökning. Den var dels en uppföljning av de undersökningar som gjorts 2004, 2006 och 2008, dels specialinriktad mot unga människor. Det gjordes två urval – ett som liknade de från tidigare undersökningar med 3 000 personer i åldrarna 16-85 år och ett med 3 000 personer i åldrarna 16-29 år. Båda urvalen fick samma enkät, men i formulärlärobetet gjordes justeringar och tillägg för att i viss mån fånga upp frågor som ställts i tidigare ungdomsundersökningar i SOM-institutets regi.

Den här rapporten har ett tydligt fokus på unga människor och presenterar analyser av olika ungdomsgruppers politiska intresse och engagemang, samhällssyn, oro och problem. I första hand analyseras yngre och äldre ungdomars attityder och handlingar, och i vissa fall också unga kvinnor och män. Rapporten kan ses som en fördjupning dels av den ordinarie rapporten *Region Skåne 2011. Resultat från Syd-SOM-undersökningen 2011* (Engelbrecht och Bergström, 2012 – SOM-rapport nr 2012:4) och dels av rapporten *Medborgardemokrati i Skåne* (Bergström, 2012 – SOM-rapport nr 2012:19).

Rapporten är författad av fil.mag. Sandra Engelbrecht som också ansvarat för databearbetning och analyser. Sandra var vid tidpunkten för datainsamlingen och -bearbetningen biträdande undersökningsledare vid SOM-institutet. Undertecknad har som undersökningsledare det övergripande ansvaret för SOM-institutets undersökningar och därmed också för SOM-undersökningen i Skåne 2011.

Göteborg i september 2012

Annika Bergström

Innehållsförteckning

Förord	2
Demokrati ur ett ungdomsperspektiv	6
Ungdomars intresse för politik på olika nivåer	8
Ungdomars syn på demokrati och påverkansmöjligheter	12
Ungdomars engagemang och åsikter i politiska sakfrågor	22
Ungdomars oro och samhällsproblem.....	29
Slutsatser	33
SOM-undersökningarna i Skåne	35
Referenser	37

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1	Intresse för politik i allmänhet samt på region- och kommunnivå i Skåne, 2001-2011	8
Tabell 2	Intresse för politik på olika nivåer och i olika befolkningsgrupper bland 16–29-åringar, Skåne 2011.....	9
Tabell 3	Förtroende för olika yrkesgrupper och politiker bland 16–29-åringar i Skåne, 2011	10
Tabell 4	Nöjd med demokratin i: EU, Sverige, Region Skåne respektive hemkommunen bland 16–29-åringar, Skåne 2011 – per kön, ålder, samt partipreferens	13
Tabell 5	Andel som anser att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka politiska beslut i EU, Sverige, Region Skåne, den kommun där man bor respektive den stadsdel/del av kommunen där man bor, Skåne 2001-2011	15
Tabell 6	Möjligheten att påverka politiska beslut i: EU, Sverige, Region Skåne, hemkommunen respektive stads-/kommundelen bland 16–29-åringar, Skåne 2011 – per kön, ålder, politiskt intresse samt delregion.....	16
Tabell 7	Uppfattningar om hur man effektivast påverkar politiska beslut, Skåne 2011... 17	
Tabell 8	Andel 16–29-åringar som försökt påverka beslut under de senaste 12 månaderna, Skåne 2011.....	19
Tabell 9	Sätt att påverka beslut under de senaste 12 månaderna, 16–29-åringar, Skåne 2011 – per ålder, kön samt intresse för politik.....	20
Tabell 10	Åsikter om sakfrågor i den politiska debatten, Skåne 2011 – per ålder	23
Tabell 11	Åsikter om sakfrågor i den politiska debatten, 16–29-åringar, Skåne 2011 – per kön	26
Tabell 12	Andel som ofta gör något av följande saker av miljöskäl, Skåne 2011 – per ålder samt kön.....	28
Tabell 13	Andel 16–29-åringar som anser att stor arbetslöshet och ekonomisk kris är mycket eller ganska oroande inför framtiden, Skåne 2011 – per ålder, kön samt delregion	31
Tabell 14	Andel 16–29-åringar som någon gång under de senaste 12 månaderna har oroat sig för något av följande, Skåne 2011 – per ålder samt kön	32
Tabell 15	Svarsfrekvens i SOM-undersökningarna i Skåne 2011-2011 samt i den västsvenska SOM-undersökningen 2011.....	36
Diagram 1	Medborgarnas viktigaste regionala frågor, Skåne 2011 – per ålder 16–29 år samt 30–85 år	29
Diagram 2	Ungdomars viktigaste regionala frågor, Skåne 2011 – per ålder 16–19 år, 20-24 år samt 25–29 år	30

Demokrati ur ett ungdomsperspektiv

Syftet med ungdomspolitikerna i Sverige har under en lång period varit att ”verka sektorsövergripande och omfatta samtliga politikområden som på något sätt berör unga människors livsvillkor” (Johansson, 2007). Ett politiskt mål om att ett ungdomsperspektiv skall genomsyra all offentlig politik formulerades redan i propositionen 2004/05:02:1 av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Ett av de övergripande målen för den svenska ungdomspolitikerna är fortsatt att alla unga ska ha verklig tillgång till inflytande och kunna vara delaktiga i samhällslivet, så även de mest resurssvaga ungdomarna (Ung Idag 2012, Ungdomsstyrelsen, 2012).

Ungdomars brist på möjlighet till inflytande har tidigt lyfts fram som ett allvarligt demokratiskt problem och både socialdemokratiska och borgerliga regeringar har delat visionen om att ge alla ungdomar möjlighet att få inflytande över sitt eget liv och möjlighet att påverka samhällsutvecklingen. Region Skåne har på regional nivå uttryckt att ”om skåningarna får och kan påverka Skånes utveckling och de verksamheter som bedrivs i Region Skåne, skapas förutsättningar för ett ännu bättre Skåne” (se www.skane.se).

I Region Skånes mål att öka dialogen mellan politiker och medborgare finns även särskilda insatser för att försäkra att de yngre medborgarna också inkluderas i denna process. Detta tar sig olika uttrycksformer, såsom till exempel genom projektet *Unga tankar* som drivs av beredningarna för medborgardialog och övergripande syftar till att öka den unga delaktigheten i politiska processer och ge unga som inte är engagerade partipolitiskt en chans att påverka. Vidare pågår sedan 2010 ett projekt i Region Skånes regi kallat *Ung delaktighet i Skåne*, även det med syfte att öka delaktigheten bland unga i Skåne (www.skane.se/ungdelaktighet). Projektet omfattar flera aktiviteter, såsom workshops där unga ges möjlighet att föra dialog med bland annat politiker, tjänstemän och forskare. Under hösten 2012 prövas även den så kallade *Skånedialogen* riktad till unga där kommun-, region- och rikspolitiker för dialog med unga i syfte att öka ungas intresse för politik och delaktighet (se www.skane.se).

Brist på möjlighet till inflytande är ett problem som framhållits av den 1997 tillkallade Demokratiutredningen, och tidigare forskning visar att ungdomar själva menar att just brist på möjlighet till inflytande är en anledning till att avstå ifrån politiskt deltagande. En viktig aspekt i sammanhanget är att för att få möjlighet till politiskt inflytande så krävs även från ungdomars sida en vilja att vara med och påverka (Johansson, 2007).

Det finns empiriskt stöd för påståendet att ungdomars politiska deltagande skiljer sig ifrån andra åldersgrupper och det har tidigare påvisats att alla former av ungdomars deltagande som är riktat mot det formella politiska systemet har minskat i omfattning (Johansson, 2007).

Dessa olika demokratiaspekter som är avgörande för ungdomars roll i samhället och delaktighet i de demokratiska processerna kan mätas på många olika sätt. Föreliggande rapport syftar till att belysa Region Skåne ur ett ungdomsperspektiv och nedan presenteras några av de aspekter som visar på ungdomars inställning till sin roll i och uppfattning om det demokratiska samhället, såsom intresse för politik och syn på demokrati på både kommunal, regional, nationell och europeisk nivå. Vidare presenteras resultat och analys över ungdomars uppfattning om möjlighet att påverka politiska beslut, hur ungdomar går till väga för att påverka samt åsikter i ett antal

aktuella politiska sakfrågor. I rapporten beskrivs även ungdomars situation i samhället, sett till deras oro för att bli utsatt för brott, oro för arbetslöshet och ekonomisk kris, samt vilka samhällsproblem som ungdomar identifierat som viktigast i Region Skåne under 2011.

Empiriskt baseras analyserna på SOM-institutets befolkningsundersökning i Skåne 2011. Urvalet av frågor som bearbetas i rapporten har tagits fram i samverkan med Region Skåne. Tabellerna i rapporten redovisar resultaten från de 16–29-åringar som deltagit i SOM-undersökningen i Skåne 2011. Resultaten relateras även till övriga respondenter i undersökningen (30–85-åringar). En närmare beskrivning av SOM-undersökningen i Skåne återfinns sist i rapporten (se *SOM-undersökningarna i Skåne*).

SOM-institutet har sedan 2004 genomfört fyra utvärderingar – 2004, 2006, 2008 samt 2011 – på uppdrag av Region Skåne i syfte att kartlägga bland annat attityder till service, politiskt engagemang synen på demokrati hos befolkningen i regionen. Malmöregionen undersöktes på motsvarande sätt även 2001. SOM-institutet genomförde år 2011 en undersökning i Skåne-regionen med tyngdvikt på ungdomar. Undersökningen genomfördes med ett ordinarie urval på 3000 individer mellan 16-85 år och ett ungdomsurval på 3000 individer mellan 16-29 år. SOM-undersökningen i Skåne 2011, med det förstärkta ungdomsurvalet, erbjuder därför särskilt goda möjligheter till jämförelser inom ungdomsgruppen.

Ungdomars intresse för politik på olika nivåer

En demokratisk process bygger bland annat på dialog mellan beslutsfattare och medborgare. En förutsättning för att skapa denna dialog är att båda parter vill ha dialogen. Många gånger förutsätter det ett visst intresse för politik och politiska frågor, något som är speciellt utmanade när det kommer till att skapa medborgardialog mellan ungdomar och beslutsfattare (Bergström, 2012).

Intresset för politik varierar beroende av vilken politisk nivå som åsyftas. I SOM-undersökningarna får respondenterna svara på hur intresserade de är av politik på tre olika politiska nivåer: *politik i allmänhet, i regionen samt i hemkommunen*. Resultatet bekräftar vad forskning tidigare har indikerat; att ungdomar uppvisar ett klart mindre intresse för politik än befolkningen i övrigt. Detta gäller även för 16–29-åringar i Skåne. Mönstret ser däremot något annorlunda ut på de olika politiska nivåerna; bland 16–85-åringar så ökar det politiska intresset på den lägsta nivån i sammanhanget, nämligen i hemkommunen, medan intresset är något lägre på regional nivå och intresset för politik i allmänhet ligger ytterligare något lägre i 2011 års undersökning. Detta mönster återfinns i övriga landet och är förväntade eftersom kommunens verksamheter i högst grad angår medborgarna i vardagen (Bergström, 2012). Tendensen bland ungdomar tycks istället vara att intresset för politik i allmänhet ligger något högre än både intresset för politik på regional och kommunal nivå (se tabell 1). Skillnaderna är emellertid mycket små och inte statistiskt säkerställda. I ett tidsperspektiv, mellan 2001 och 2011, framgår det att det politiska intresset på samtliga nivåer ligger relativt jämt över tid bland medborgarna i Region Skåne. År 2006 uppmättes den högsta siffran för allmänt politiskt intresserade medborgare. Detta resultat har tidigare sammankopplats med en valårseffekt (Holmberg, 1994, Bergström, 2012). I 2011 års undersökning uppmäts intressant nog högsta värdena för intresse för politik på både region- och kommunnivå.

Tabell 1 Intresse för politik i allmänhet samt på region- och kommunnivå i Skåne, 2001-2011 (procent *mycket* eller *ganska intresserade*)

	Malmö-reg. 2001 15-85 år	Skåne 2004 15-85 år	Skåne 2006 15-85 år	Skåne 2008 16-85 år	Skåne 2011* 16-85 år	Skåne 2011* 16-29 år
I allmänhet	46	50	58	51	54	41
Region Skåne	42	52	49	45	58	37
Kommunen	53	58	58	56	62	38
Minsta antal svar	1 741	3 286	3 014	3 030	1 362	1 118

Kommentar: Frågorna lyder: 'Hur intresserad är du i allmänhet av politik?' respektive 'Hur intresserad är du av politiska frågor som rör den kommun där du bor?' och 'Hur intresserad är du av politiska frågor som rör Region Skåne?'. Svartalternativen är 'mycket intresserad', 'ganska intresserad', 'inte särskilt intresserad', 'inte alls intresserad'. Siffrorna i tabellen anger andelen intresserade, dvs. *mycket intresserad* och *ganska intresserad*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive fråga. *=2011 återfinns frågorna om politiskt intresse rörande Region Skåne och den egna kommunen som delfrågor i en större fråga. Frågan lyder: 'Hur intresserad är du av politik när det gäller: Sverige, Skåne, Den kommun där du bor?.'

Ser man till det politiska intresset inom olika befolkningsgrupper så uppvisas stor variation. Det finns flera faktorer som har betydelse för graden av politiskt intresse, såsom kön, ålder och geografisk härkomst som tillsammans är grundläggande för att forma en individs livssituation. Tabell 2 visar att andelen politiskt intresserade unga män är större än andelen politiskt intresserade unga kvinnor. Detta mönster är inte specifikt för ungdomsgruppen utan återfinns även bland

kvinnor och män i den övriga befolkningen där skillnaderna är större än bland ungdomarna. Särskilt tydliga är könsskillnaderna för politiskt intresse i allmänhet och på regional nivå, medan skillnaderna nästan helt jämnats ut på kommunnivå.

Det politiska intresset tilltar med stigande ålder och samma mönster återfinns även inom ungdomsgruppen; bland 16–19-åringar anger 37 procent att de är mycket eller ganska intresserade av politik, likaså 20–24-åringar, medan 25–29-åringar uppvisar ett tio procentenheter större intresse för politik i allmänhet. Detta mönster förstärks på regional och kommunal nivå, där skillnaderna mellan 16–19-åringar och 25–29-åringar är 14 respektive 12 procentenheter. Genomgående är att de allra yngsta, 16–19-åringar, på samtliga tre politiska nivåer uppvisar lägst politiskt intresse.

Skillnaderna mellan områdena inom regionen förklaras till stor del av delarnas olika befolkningssammansättning. Det allmänna politiska intresset är signifikant högre i sydvästra Skåne – i storstadsregionen – än i övriga regiondelar. Samma mönster finns för politiskt intresse i Region Skåne och även för politiskt intresse i hemkommunen, även om skillnaderna i det sistnämnda fallet är små (Bergström, 2012). I dessa avseenden skiljer sig inte den yngre befolkningen från befolkningen i övrigt.

Tabell 2 Intresse för politik på olika nivåer och i olika befolkningsgrupper bland 16–29-åringar, Skåne 2011 (procent *mycket* eller *ganska intresserade*)

	I allmänhet	I Region Skåne	I hemkommunen	Minsta antal svar
Kvinnor	36	34	37	640
Män	47	41	38	478
16-19 år	37	30	33	340
20-24 år	37	35	34	384
25-29 år	47	44	45	394
30-85 år	55	62	65	1 162
Nordvästra Skåne	30	31	34	248
Sydvästra Skåne	48	41	42	640
Nordöstra Skåne	33	33	32	155
Sydöstra Skåne	30	30	27	74
Totalt 16-29 år	41	37	38	1 118

Kommentar: Frågorna lyder: 'Hur intresserad är du i allmänhet av politik?' respektive 'Hur intresserad är du av politik när det gäller: Sverige, Skåne, Den kommun där du bor?'. Svarsalternativen är 'mycket intresserad', 'ganska intresserad', 'inte särskilt intresserad', 'inte alls intresserad'. Siffrorna i tabellen anger andelen intresserade, dvs. *mycket intresserad* och *ganska intresserad*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Hittills har ett generellt intresse för politik på olika beslutsnivåer analyserats. Ett allmänt uttryckt intresse för politik kompletteras väl med förtroende för politiker och personal i offentliga verksamheter för att få en klarare bild av ungdomars roll i det demokratiska sammanhanget. Förtroendet för andra människor är komplext sammansatt av berördhet, personliga egenskaper och närhet. I Sverige uppvisas generellt sett en hög tillit till andra människor (Rothstein, 2011). I jämförelse med andra länder uppvisas även ett högt förtroende för samhällsinstitutioner

(Holmberg och Weibull, 2011). I tabell 3 visas resultatet för tre olika yrkesgrupper från den offentliga sektorn som ungdomar någon gång kan antas ha kommit i direktkontakt med – poliser, lärare i grundskolan samt handläggare vid arbetsförmedlingen. Vidare ingår fyra grupper från den politiska sektorn – folkvalda politiker på nationell, EU-, region- samt kommunnivå. Inledningsvis kan noteras att ungdomar 16–29 år i större utsträckning har en uppfattning om yrkesgrupperna från den offentliga sektorn än om de folkvalda politikerna.

Tabell 3 Förtroende för olika yrkesgrupper och politiker bland 16–29-åringar i Skåne, 2011 (procent och balansmått)

	Mycket stort förtroende	Ganska stort förtroende	Varken stort eller litet förtroende	Ganska litet förtroende	Mycket litet förtroende	Ingen uppfattning	SUMMA	Förtroendebalans	16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-85 år	Kvinna 16-29 år	Man 16-29 år
Poliser	18	39	18	9	6	10	100	+42	+39	+39	+43	+45	+44	+36
Lärare i grundskolan	13	39	22	9	4	13	100	+39	+31	+42	+40	+47	+40	+36
Rikspolitiker	5	23	26	14	9	23	100	+5	+11	+1	+3	0	+7	+1
EU-parlamentariker	4	18	26	11	10	31	100	+1	+14	-5	-6	-17	+6	-7
Kommunens politiker	2	17	29	15	11	26	100	-7	-4	-8	-9	-5	-3	-12
Region Skånes politiker	2	13	31	13	9	32	100	-7	+3	-8	-15	-24	-3	-12
Handläggare vid arbetsförmedlingen	4	9	24	15	21	27	100	-23	-9	-25	-34	-27	-21	-27

Kommentar: Frågan lyder: 'Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?'. Balansmättet visar andelen med stort förtroende minus andelen med litet förtroende. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Tabellen är rangordnad utifrån högsta uppmätta värde i kolumnen 'förtroendebalans'.

Förtroendebalansen – andel stort minus andel litet förtroende – visar att ungdomar i Skåne anger att de, av ovan nämnda aktörer, har störst förtroende för poliser, följt av lärare i grundskolan. Unga kvinnor har ytterligare något större förtroende för poliser, och närmar sig den generella nivån hos 30–85-åringar. Politiker på samtliga nivåer samt handläggare vid arbetsförmedlingen landar på långt lägre förtroendesiffror. Förtroendet för handläggare vid arbetsförmedlingen värderas klart lägst, med en negativ förtroendebalans på -23. Den grupp som har lägst förtroende för handläggare vid arbetsförmedlingen är 25–29-åringar. Möjligen kan detta relateras till att 25–29-åringar kan vara den grupp som hunnit ha mest kontakt med arbetsförmedlingen.

Ungdomsgruppen uppvisar ett klart mer positivt förtroende för de olika politikergrupperna än den äldre befolkningen. I den allra yngsta åldersgruppen, 16–19-år, samt bland unga kvinnor når rikspolitiker och EU-parlamentariker en positiv förtroendebalans.

Bland de folkvalda politikerna så är rikspolitiker de som kommer bäst ut i bedömningen, runt 28 procent har mycket eller ganska stort förtroende för dem. Detta är en något lägre andel än bland 30–85-åringar, men eftersom färre 16–29-åringar har mycket eller ganska litet förtroende för rikspolitikerna så når de ändå en högre förtroendebalans i ungdomsgruppen än i den övriga befolkningen. Baserat på SOM-undersökningar så har det tidigare visats att nationella politiker över tid har gjort en positiv förtroenderesa, så även bland skåningar. Bedömningarna av regionpolitiker har också blivit mer positiva över tid, även om de fortsatt ligger på en klart negativ förtroendebalans (Bergström, 2012). Det är tydligt att ungdomsgrupperna är klart mindre negativa till Region Skånes politiker än den övriga befolkningen. Allra mest positiva är 16–19-åringarna där regionpolitiker uppnår en positiv förtroendebalans. Detta kan jämföras med kommunens politiker som fortsatt ligger på en negativ förtroendebalans även inom gruppen 16–19-åringar. Detta kan möjligen ses som en positiv signal för regionens politiker inför framtiden.

Medan störst skillnad mellan ung och gammal noteras för EU- och regionpolitiker så bedöms kommunens politiker mer likartat oavsett ålder (Bergström, 2012). När det gäller förtroende för kommunens politiker så återfinns snarare större skillnad mellan unga kvinnor och unga män, som har klart lägre förtroende för kommunpolitiker än de unga kvinnorna. För EU-parlamentariker har bedömningarna sett relativt likartade ut över tid. Den europeiska krisen verkar i 2011 års undersökning ha jämnat ut tidigare skillnader vad gäller förtroendet för EU-parlamentariker, som 2004, 2006 och 2008 varit högre i Skåne än i övriga delar av landet (Bergström, 2012). Ser vi till skillnader inom ungdomsgrupperna så märker de allra yngsta ut sig med en positiv förtroendebalans för EU-politiker jämfört med en svagt negativ balans bland 25–29-åringar, och en klart negativ balans bland 30–85-åringar. Även unga kvinnor, 16–29 år, har ett klart större förtroende för EU-politiker, och är tillsammans med såväl manliga som kvinnliga 16–19-åringar de enda av de analyserade grupperna där EU-politiker uppnår en positiv förtroendebalans.

Ungdomars syn på demokrati och påverkansmöjligheter

Som nämndes inledningsvis i denna rapport så finns det empiriskt stöd för påståendet att ungdomars politiska deltagande skiljer sig ifrån andra åldersgrupper. Fil. dr. Susanne Johansson har till exempel tidigare visat att alla former av ungdomars deltagande som är riktat mot det formella politiska systemet har minskat i omfattning över tid. Däremot så står forskarfältet relativt enat kring att mängden politisk aktivitet i ungdomsgruppen totalt sett inte minskat över tid, utan att det idag istället omfattar andra politiska aktiviteter än jämfört med för några decennier sedan (Johansson, 2007).

Det finns olika sätt att beskriva medborgarnas relation till beslutsfattarna och deras bedömning av det som sker på de olika beslutsnivåerna samt det inflytande man upplever sig ha. Det här avsnittet belyser bedömningen av demokratin på fyra olika beslutsnivåer; kommunal, regional, nationell samt europeisk nivå. Som komplement till den generella bedömningen av synen på demokrati, så analyseras även ungdomars uppfattning om specifika påverkansmöjligheter i det demokratiska samhället.

Den politiska nivå som kommer bäst ut vid en bedömning av nöjdhet med demokratin bland 16–29-åringar är den nationella (tabell 4). Närmare tre fjärdedelar – 73 procent – av ungdomarna i Skåne är mycket eller ganska nöjda med demokratin i Sverige. Denna nivå är snarlik den för den övriga befolkningen, där 72 procent är mycket eller ganska nöjda med demokratin i Sverige. Däremot återfinns större skillnader mellan de yngsta ungdomarna, 16-19 år, och de äldre inom ungdomsgruppen, 25-29 år. Det skiljer hela 13 procentenheter i nöjdhet, och det är de yngsta som är mer nöjda än de äldre ungdomarna. Denna skillnad ökar för både EU-nivå och regionnivå där skillnaden i nöjdhet mellan 16–19-åringar och 25–29-åringar är 18 respektive 19 procentenheter. Som tidigare konstaterades i denna rapport så uppvisar de allra yngsta, 16–19-åringar, lägst politiskt intresse på olika nivåer, men är alltså samtidigt mer nöjda med demokratin.

Tabell 4 Nöjd med demokratin i: EU, Sverige, Region Skåne respektive hemkommunen bland 16–29-åringar, Skåne 2011 – per kön, ålder, politiskt intresse samt partipreferens (procent *mycket eller ganska nöjd*)

		Kommunen	Region Skåne	Sverige	EU	Minsta antal svar
KÖN	Kvinna	72	69	76	61	580
	Man	67	67	70	50	453
ÅLDER	16-19	78	79	82	67	303
	20-24	68	67	71	55	359
	25-29	66	61	69	48	372
	30-85	63	57	72	40	1 140
POLITISKT	Mkt/ganska stort	72	71	76	51	437
INTRESSE	Mkt/ganska litet	68	66	71	60	593
PARTI	V*	50	45	54	29	47
	S	66	64	65	55	187
	C*	80	93	90	73	30
	FP	82	79	90	64	61
	M	81	79	88	68	265
	KD*	77	92	92	62	13
	MP	78	75	81	51	190
	SD	50	47	48	46	115
	Annat parti	47	49	55	41	51
TOTALT 16-29 år		70	68	73	56	1 035

Kommentar: Frågan lyder: 'På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU/Sverige/Region Skåne/Den kommun där du bor?'. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan. * Notera lågt antal svarande.

I bedömningen av den kommunala, den regionala och för EU-nivån så finns det statistiskt säkerställda skillnader beroende på ålder, medan skillnader i bedömningarna av den nationella demokratin är små ur ett åldersperspektiv (Bergström, 2012). Medan den övriga befolkningen av 30–85-åringar inte ser lika positivt på EU-demokratin i 2011 års undersökning som tidigare, så är ungdomsgrupperna fortsatt klart mer positiva. Det går även att urskilja en tydlig nedtrappning av nöjdhet med demokratin på den överstatliga nivån för varje åldersgrupp, där 67 procent av 16–19-åringar är mycket eller ganska nöjda, en nivå som sedan sjunker bland 20–24-åringar och sjunker något ytterligare bland 25–29-åringar som närmar sig den lägre nöjdhetsnivån bland den övriga befolkningen.

Unga mäns och kvinnors bedömning av demokratin är likartad för de flesta nivåer. Det är endast på den överstatliga nivån som det går att utläsa någon statistiskt signifikant könsskillnad i nöjdhet med demokratin. De unga männen är mindre nöjda med demokratin på EU-nivå än de unga kvinnorna, skillnaden är 11 procentenheter.

Ser man till politiskt intresse och nöjdhet med demokratin på EU-nivå, så syns en skillnad bland 16–29-åringar som inte återfinns bland den övriga befolkningen, nämligen att de 16–29-åringar som är mindre politiskt intresserade är mer nöjda med demokratin på EU-nivå. Tidigare

forskningsresultat har visat att personer med mycket eller ganska stort politiskt intresse generellt sett gör något mer positiva bedömningar av hur demokratin fungerar. Bland den äldre befolkningen har detta varit särskilt tydligt på den nationella nivån, där 78 procent är mycket eller ganska nöjda bland politiskt intresserade jämfört med 66 procent bland personer som inte är särskilt intresserade av politik (Bergström, 2012). För 16–29-åringar är dock skillnaderna på samtliga politiska nivåer inom landet betydligt mindre.

Beroende på partisympati gör olika människor olika bedömningar av demokratin. Skillnader mellan olika partisympatisörer är störst för de politiska nivåerna inom landet. Detta gäller för både äldre och yngre. Mest nöjda med demokratin på landets beslutsnivåer är sympatisörer till den borgliga regeringens partier, där omkring 80 till 90 procent är mycket eller ganska nöjda. De unga borgliga sympatisörerna är betydligt mer nöjda än den äldre åldersgruppen 30–85 år. Minst nöjda med kommunal, regional och nationell demokrati är personer som sympatiserar med Vänsterpartiet eller Sverigedemokraterna. Vänsterpartiets sympatisörer skiljer framförallt ut sig genom att vara betydligt mindre nöjda med demokratin på EU-nivå. En jämförelse mellan Sverigedemokraternas sympatisörer bland ungdomar och den övriga befolkningen visar att de yngre Sverigedemokratiska sympatisörerna är förhållandevis mer nöjda med demokratin på samtliga nivåer än de äldre sympatisörerna (se Nilsson, 2011 för en fördjupad analys). Det bör i detta sammanhang noteras att antalet svarande i några av dessa grupper är mycket små varför resultaten inte är signifikanta.

Att vara nöjd med det sätt på vilket demokratin fungerar på olika nivåer betyder inte automatiskt att man anser sig ha goda möjligheter att påverka. Frågan om hur man ser på möjligheten att påverka politiska beslut har ställts i samtliga Skånska SOM-undersökningar sedan 2001. Möjligheten att påverka upplevs vara störst på den kommunala nivån och också på stads-/kommundelnivå. Runt en femtedel av invånarna i Skåne anser att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka dessa två nivåer. I detta avseende återfinns inga skillnader mellan 16–29-åringar och befolkningen som helhet. Däremot anser sig skånska 16–29-åringar ha något bättre påverkansmöjligheter på regionnivå än den övriga befolkningen. Endast en liten andel av befolkningen, inklusive de unga, anser att möjligheterna att påverka politiska beslut inom EU är goda.

Tabell 5 Andel som anser att de har mycket eller ganska goda möjligheter att påverka politiska beslut i EU, Sverige, Region Skåne, den kommun där man bor respektive den stadsdel/del av kommunen där man bor, Skåne 2001-2011 (procent)

	Malmö-reg. 2001	Skåne 2004	Skåne 2006	Skåne 2008	Skåne 2011	Skåne 2011 16-29 år
EU	4	4	3	3	4	5
Sverige	10	11	13	12	15	17
Region Skåne	8	9	10	9	12	16
Herkommunen	15	16	20	19	22	22
Stadsdelen/kommundelen	16	15	17	17	20	21
Minsta antal svar	1 661	3 073	2 852	2 688	1 359	1 080

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i EU, i Sverige, i Region Skåne, i den kommun där du bor och i stads-/kommundelen där du bor?'. Svartalternativen är 'mycket goda möjligheter', 'ganska goda möjligheter', 'varken goda eller dåliga möjligheter', 'ganska dåliga möjligheter', 'mycket dåliga möjligheter' samt 'ingen uppfattning'. I tabellen redovisas andelen som svarat *mycket goda eller goda möjligheter*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Bergström har tidigare konstaterat att det inte verkar finnas några stora skillnader i kvinnors och mäns syn på påverkansmöjligheter på de olika nivåerna, men att ålder har en förhållandevis stor betydelse. Unga människor har en mer positiv syn på möjligheten att påverka politiska beslut. Särskilt tydlig är skillnaden i bedömningen på regionnivå (Bergström, 2012). Inom ungdomsgruppen så återfinns störst skillnad vad gäller bedömning av påverkansmöjligheter på nationell nivå, men nästan ingen skillnad på den överstatliga nivån (tabell 6).

Ser man närmre på könsskillnader inom ungdomsgrupperna så utträns viss skillnad mellan kvinnor och män som är 20–24-år vad gäller påverkansmöjligheter på EU-nivå, där kvinnorna upplever sig ha något större påverkansmöjligheter än männen; 6 respektive 2 procent upplever mycket eller ganska stora möjligheter att påverka. Likaså återfinns viss skillnad på nationell och kommunal nivå, där kvinnorna upplever sig ha bättre påverkansmöjligheter än de jämgamla männen. På nationell nivå är det 23 procent av kvinnorna och 19 procent av männen i 25–29-års ålder som upplever sig ha mycket eller ganska stora påverkansmöjligheter. På kommunal nivå är siffrorna 27 respektive 22 procent. Det ska dock noteras att skillnaderna i dessa sammanhang endast är små. På regional och kommun-/stadsdelsnivå visar materialet inga väsentliga könsskillnader.

Medan politiskt intresse inte syntes påverka nöjdhet för demokratin, så ger det istället stora skillnader för hur påverkansmöjligheter bedöms. Skiljelinjen mellan dem med stort och dem med litet politiskt intresse går skarp på samtliga nivåer inom landet, och är endast svagare på EU-nivå. Allra störst är skillnaderna på nationell och kommunal nivå, där de mer politiskt intresserade upplever sig ha bättre påverkansmöjligheter än vad de mindre politiskt intresserade upplever sig ha, skillnaden är 21 procentenheter. Även på kommun-/stadsdelsnivå och regionnivå så är skillnaderna stora; 19 respektive 15 procentenheter.

Tabell 6 Möjligheten att påverka politiska beslut i: EU, Sverige, Region Skåne, hemkommunen respektive stads-/kommundelen bland 16–29-åringar, Skåne 2011 – per kön, ålder, politiskt intresse samt delregion (procent *mycket eller ganska stora möjligheter*)

		EU	Sverige	Region Skåne	Kommunen	Stads-/kommundel	Minsta antal svar
KÖN	Kvinna	6	18	16	23	21	612
	Man	4	16	16	21	20	465
ÅLDER	16-19 år	3	15	15	22	23	313
	20-24 år	4	16	14	20	19	381
	25-29 år	6	21	19	25	20	385
	30-85 år	4	14	10	21	19	1 167
POLITISKT	Mkt/ganska stort	8	30	25	35	32	442
INTRESSE	Mkt/ganska litet	3	9	10	14	13	628
DELREGION	Nordväst	4	12	11	19	17	232
	Sydväst	5	20	20	25	24	628
	Nordost	7	15	11	19	17	146
	Sydost	1	14	11	12	14	72
TOTALT 16-29 år		5	17	16	22	21	1 080

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilka möjligheter anser du att du har att påverka politiska beslut i EU, i Sverige, i Region Skåne, i den kommun där du bor och i stads-/kommundelen där du bor?'. Svartalternativen är 'mycket goda möjligheter', 'ganska goda möjligheter', 'varken goda eller dåliga möjligheter', 'ganska dåliga möjligheter', 'mycket dåliga möjligheter' samt 'ingen uppfattning'. I tabellen redovisas andelen som svarat *mycket goda eller goda möjligheter*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Vissa geografiska skillnader går också att utläsa i materialet. 16–29-åringar som bor i sydvästra Skåne har sammantaget en mer positiv syn på möjligheten att påverka politiska beslut på samtliga efterfrågade nivåer. Ungdomar i sydöstra Skåne gör den minst positiva bedömningen. Överlag ligger skattningarna något högre vad gäller 16–29-åringars upplevda påverkansmöjligheter än hos befolkningen som helhet. Däremot återfinns samma mönster över de geografiska skillnaderna bland både unga och äldre.

Politisk aktivitet tar sig många olika uttryck. För att inkludera ungdomar i arbetet med att fördjupa demokratin så har särskilda insatser gjorts av Region Skåne, till exempel genom *Unga tankar* som fungerar som en mötesplats där medborgardialog kan skapas genom aktiviteter som är anpassade till ungdomars politiska deltagande. De mått på politisk aktivitet som fångas upp i SOM-undersökningen i Skåne 2011 inkluderar arbete i politiska partier och i aktionsgrupper, personlig kontakt med personer som har något att säga till om, deltagande i offentliga demonstrationer och protestaktiviteter, att skriva insändare eller artikel i tidning samt att skriva inlägg på internet.

Effektivast påverkan på politiska beslut uppfattas det vara att rösta i valen och att arbeta i politiska partier (tabell 7). I detta hänseende skiljer sig inte ungdomar från den övriga befolkningen. Resultat indikerar att formell politisk aktivitet anses spela en viktig roll av ungdomar när det kommer till påverkansmöjligheter. Efter de två formella påverkanssätten anser skånska 16–29-åringar att den informella kanalen att ta personlig kontakt med folk som har något att säga till om är det tredje mest effektiva sättet att påverka politiska beslut.

Klart minst effektivt i avseende att påverka politiska beslut upplever 16–29-åringar det är att skriva inlägg på internet. Mellan 35-45 procent upplever att det inte heller är särskilt eller inte alls effektivt att skriva insändare eller artikel i en tidning, eller att delta i protestaktiviteter eller i offentliga demonstrationer. Att arbeta i aktionsgrupper anses vara något mer effektivt än att delta i protestaktiviteter eller i offentliga demonstrationer.

Tabell 7 Uppfattningar om hur man effektivast påverkar politiska beslut, Skåne 2011 (procent)

		16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-85 år
Arbeta i politiska partier	Mycket/ganska effektivt	50	52	57	56
	Inte alls/inte särskilt effektivt	18	16	17	18
Arbeta i aktionsgrupper	Mycket/ganska effektivt	27	25	27	31
	Inte alls/inte särskilt effektivt	27	27	30	28
Rösta i valen	Mycket/ganska effektivt	53	53	58	64
	Inte alls/inte särskilt effektivt	20	18	18	13
Ta personlig kontakt med folk som har något att säga till om	Mycket/ganska effektivt	42	42	44	49
	Inte alls/inte särskilt effektivt	20	23	23	21
Delta i offentliga demonstrationer	Mycket/ganska effektivt	26	23	20	16
	Inte alls/inte särskilt effektivt	35	41	44	49
Delta i protestaktiviteter	Mycket/ganska effektivt	21	18	16	14
	Inte alls/inte särskilt effektivt	38	45	51	53
Skriva insändare eller artikel i en tidning	Mycket/ganska effektivt	21	24	22	26
	Inte alls/inte särskilt effektivt	41	43	40	39
Skriva inlägg på internet	Mycket/ganska effektivt	15	19	16	19
	Inte alls/inte särskilt effektivt	50	51	51	48

MINSTA ANTAL SVAR		286	345	360	1 087

Kommentar: Frågan lyder: 'Det finns olika uppfattningar om hur man effektivast påverkar politiska beslut. Hur effektivt anser du att följande sätt att påverka är?'. Svartalternativen är en 11-gradig skala där noll motsvarar 'inte alls effektivt' och tio motsvarar 'mycket effektivt'. I tabellen redovisas andelen som svarat 0 – 3 på skalan som 'Inte alls/inte särskilt effektivt' och andelen som svarat 7 – 10 på skalan som 'Mycket/ganska effektivt'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Skiljelinjen mellan ungdomar och den övriga befolkningen finns i hur man uppfattar effektiviteten av de politiska aktiviteterna att delta i offentliga demonstrationer eller protestaktiviteter. 30–85-åringar uppfattar det vara mindre effektivt att delta i dessa. Skiljelinjen blir i detta avseende tydligare ju yngre ungdomsgrupp man jämför den övriga befolkningen med. Ytterligare en skillnad mellan ung och gammal är att en större andel äldre anser det vara mycket eller ganska effektivt att rösta i valen. En något större andel äldre än yngre anser det också vara mycket eller ganska effektivt att skriva insändare eller artikel i tidning, samt att ta personlig kontakt med folk som har något att säga till om.

Skillnader mellan ungdomsgrupperna återfinns framförallt vad gäller de formella påverkanssätten, det vill säga att arbeta i politiska partier samt att rösta i valen. För dessa gäller att de allra yngsta, 16–19-åringar, uppfattar metoderna som mindre effektiva, och de som nått åldern 25–29-år börjar

uppfatta metoderna som mer effektiva och landar på skattningar nära den övriga befolkningen. Skillnader vad gäller deltagande i offentliga demonstrationer eller protestaktioner går däremot i motsatt riktning, nämligen att de allra yngsta uppfattar dessa två påverkanssätt som mer effektiva än 20–24-åringar och framförallt än 25–29-åringar, som istället närmar sig skattningarna för gruppen 30–85 år. För påverkanssätten att arbeta i aktionsgrupper, att ta personlig kontakt med folk som har något att säga till om, att skriva insändare eller artikel i en tidning, eller att skriva inlägg på internet återfinns inga signifikanta skillnaderna mellan ungdomsgrupperna.

Från synen på möjligheterna att påverka och hur man effektivast påverkar flyttar vi fokus till om man faktiskt har försökt påverka politiska beslut på den kommunala och regionala nivån och i så fall på vilket sätt. En övervägande majoritet av de svarande har aldrig försökt påverka på något sätt, varken på kommunal eller regional nivå (tabell 8). Nivån är lägre bland unga än bland äldre. På kommunal nivå är det knappt 88 procent av 16–29-åringar i Skåne som har försökt att påverka ett beslut under de senaste 12 månaderna; på regional nivå gäller det hela 93 procent som ej har försökt. Att skriva på namninsamling är det vanligaste sättet att försöka påverka politiska beslut på både den kommunala och den regionala nivån, även om det är mindre vanligt på regional nivå. Att kontakta tjänstemän är mer vanligt bland 30–85-åringar än bland 16–29-åringar. Det är ytterst små andelar som har kontaktat politiker eller massmedia, eller som arbetat i politiska partier, aktionsgrupper eller demonstrerat. Personer som är mycket eller ganska intresserade av politik har i något högre grad än de som inte är det försökt att påverka beslut, skillnaden är dock inte statistiskt signifikant förutom när det kommer till att skriva på namninsamling.

Eftersom det är så få andelar som har försökt att påverka beslut under de senaste 12 månaderna så är det också svårt att urskilja några statistiskt signifikanta skillnader mellan olika grupper. Vad som går att urskilja är att unga människor tenderar att vara minst benägna att faktiskt försöka påverka politiska beslut på de båda nivåerna. I en rapport från Ungdomsstyrelsen (2012) framgår det att den klart vanligaste orsaken som unga uppger som anledning till att de inte vill vara med och påverka är att de inte är tillräckligt intresserade; 55 procent av dem som deltog i Ungdomsenkäten 2012 uppgav detta när de ombads ange en orsak till varför de inte vill vara med och påverka lokalt. Därefter följde svarsalternativen att de inte har tid (30 procent), att de inte tror att det spelar någon roll eftersom de som bestämmer nog inte lyssnar (25 procent) samt att de anser sig kunna för lite om hur man gör för att påverka (21 procent).

Tabell 8 Andel 16–29-åringar som försökt påverka beslut under de senaste 12 månaderna, Skåne 2011 (procent)

	<i>Har ej försökt påverka</i>	Kontaktat tjänsteman	Kontaktat politiker	Kontaktat massmedia	Arbetat i aktionsgr-/org	Skrivit på namn-insamling	Demonstrerat	Arbetat i parti	Minsta antal svar
På kommunnivå									
16-19 år	88	3	1	0	1	5	1	1	301
20-24 år	89	0	0	1	1	6	2	1	363
25-29 år	86	2	1	1	1	7	1	1	361
30-85 år	79	6	2	0	1	11	0	1	1 125
Kvinnor	88	1	1	0	1	7	1	1	589
Män	87	2	1	2	1	5	2	0	436
Intresserad av politik	83	3	1	1	1	9	2	0	396
Ej intresserad av politik	91	1	1	0	0	5	1	1	621
Goda påverkansmöjligheter på kommunnivå	77	4	3	1	2	10	2	1	219
Dåliga påverkansmöjligheter på kommunnivå	86	2	1	1	1	7	2	0	257
TOTAL 16-29 år	88	2	1	1	1	6	1	0	1 025
På regionnivå									
16-19 år	93	1	1	1	0	2	1	1	315
20-24 år	94	0	0	1	1	2	1	1	368
25-29 år	91	2	1	1	1	3	1	0	371
30-85 år	93	2	1	1	0	3	0	0	1 164
Kvinnor	93	1	0	1	0	3	1	1	606
Män	91	2	1	1	1	2	1	1	448
Intresserad av politik	89	2	1	1	1	4	2	0	420
Ej intresserad av politik	96	1	0	1	0	1	0	1	626
Goda påverkansmöjligheter på regionnivå	89	4	0	1	1	3	1	1	163
Dåliga påverkansmöjligheter på regionnivå	92	1	1	0	1	4	1	0	323
TOTALT 16-29 år	93	1	0	1	1	3	1	0	1 054

Kommentar: Frågan lyder: 'Har du själv som privatperson – eller tillsammans med andra – under de senaste 12 månaderna försökt att påverka ett beslut i kommunen där du bor/Region Skåne?'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Ovan redovisades det att inlägg på internet ansågs som det minst effektiva påtryckningsmedlet när det kommer till att påverka politiska beslut. På frågan om man under de senaste månaderna har skrivit ett politiskt inlägg på internet är det en klart större andel 16–29-åringar än 30–85-åringar som har gjort det (tabell 9). Detta indikerar att trots att inlägg på internet inte anses vara ett särskilt effektivt påtryckningsmedel i beslutsprocesser, så utövas det av ungdomar i större utsträckning än att till exempel skriva insändare till en tidning. Det är kanske inte så konstigt eftersom aktiviteten att skriva inlägg på internet i sammanhanget ligger nära till hands som politisk kanal för många inom den yngre åldersgruppen. De sätt att påverka som utövats mest frekvent är dock att skriva på namninsamling, att bojkotta vissa varor eller produkter, följt av burit ett kampanjmärke och diskuterat politik i forum på internet.

Tabell 9 Sätt att påverka beslut under de senaste 12 månaderna, 16–29-åringar, Skåne 2011 – per ålder, kön samt intresse för politik (procent)

	Skrivit på namninsamling	Diskuterat politik i forum på internet	Bojkottat vissa varor eller produkter	Skrivit insändare till en tidning	Arbetat i aktionsgrupp	Burit ett kampanjmärke	Deltagit i olaglig protestaktivitet	Skrivit politiskt inlägg på internet	Minsta antal svar
16-19 år	37	17	27	8	4	18	1	10	324
20-24 år	37	19	42	6	3	18	1	12	379
25-29 år	39	14	48	6	4	21	3	14	386
30-85 år	32	6	31	7	2	12	1	4	1 197
Kvinnor	40	12	42	7	4	22	1	9	624
Män	34	23	37	7	3	15	2	16	467
Intresserad av politik	47	31	54	9	7	30	3	23	445
Ej intresserad av politik	32	6	30	5	1	12	1	4	637
TOTALT 16-29 år	48	16	40	7	4	19	2	12	1 091

Kommentar: Frågan lyder: "Har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande?". Svarsalternativen är "nej", "ja, en gång" och "ja, flera gånger". I tabellen redovisas dem som svarat 'ja, en gång' och 'ja, flera gånger'. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

I detta sammanhang märker ungdomsgruppen av 16–29-åringar ut sig från den övriga befolkningen av 30–85-åringar på så sätt att en klart mindre andel ungdomar har skrivit på namninsamling, men däremot en har en större andel diskuterat politik på forum på internet eller skrivit politiska inlägg på internet. Relativt stora skillnader mellan äldre och yngre syns även när det kommer till att ha bojkottat varor eller produkter, eller att ha burit ett kampanjmärke. Materialet uppvisar inga signifikanta skillnader mellan 16–29-åringar och 30–85-åringar vad gäller att ha skrivit insändare till en tidning, att ha arbetat i aktionsgrupp eller att ha deltagit i olaglig protestaktivitet.

För de flesta påverkanssätten finns inga signifikanta skillnader mellan de olika ungdomsgrupperna. Det påverkanssätt som skiljer ut sig är att bojkotta vissa varor eller produkter. Det är en betydligt större andel 20–24-åringar och 25–29-åringar än 16–19-åringar som en eller fler gånger under de senaste 12 månaderna har bojkottat varor eller produkter. Detta kan förmodligen i första hand relateras till livssituation då många 16–19-åringar ännu inte ansvarar för

hushållets inköp.

Det finns vissa könsskillnader i ungdomsgruppen när det gäller att påverka beslut. Störst könsskillnad återfinns bland de 16–29-åringar som har diskuterat politik i forum på internet de senaste 12 månaderna; 12 procent av kvinnorna och 23 procent av männen har diskuterat politik på nätet. Det andra påverkanssättet som större andel unga män än unga kvinnor har utövat är att skriva politiskt inlägg på internet. En större andel av de unga männen än av de unga kvinnorna är alltså aktiva genom politiska aktiviteter på internet. Däremot så är än större andel unga kvinnor än unga män aktiva när det handlar om att skriva på namninsamling, att bära ett kampanjmärke samt att bojkotta vissa varor eller produkter. Ser man till att skriva insändare till en tidning, att arbeta i aktionsgrupp eller att delta i olaglig protestaktivitet så återfinns inga könsskillnader i materialet.

Ser man till politiskt intresse så är mönstret tydligt att de som uttryckt ett politiskt intresse i större utsträckning har gjort något för att påverka beslut. Detta gäller framförallt diskutera politik på forum på internet eller skriva politiskt inlägg på internet, skriva på namninsamling, bojkotta varor eller bära ett kampanjmärke.

Det kan noteras att måttet på att ha deltagit i olaglig protestaktivitet endast når en väldigt lite andel inom samtliga grupper. Detta återspeglar säkerligen delvis verkligheten, men också en ovilja att medge deltagande i olagliga aktiviteter.

Ungdomars engagemang och åsikter i politiska sakfrågor

Ungdomars värderingar och attityder har länge betraktats utifrån en idé om att ungdomar är en homogen grupp som distinkt särskiljer sig ifrån vuxna. På senare år har denna bild starkt ifrågasatts, och det har påvisats att det krävs en mer problematiserande bild av ungdomsgruppen för att förstå vilka värderingar och attityder som prioriteras av ungdomar. Medan vissa politiska sakfrågor till sin natur är mer angelägna för ungdomar än för äldre, så är samtidigt en viktig aspekt att ungdomsgruppen är minst lika heterogent sammansatt som andra åldersgrupper (Johansson, 2007). Huruvida en politisk sakfråga upplevs som angelägen är starkt sammankopplad både med den identitet en individ har socialiserats in i samt avhängig den livssituation man befinner sig i.

Ett omfattande material från SOM-undersökningen i Skåne 2011 fångar upp ett brett spektra av politiska sakfrågor. Det politiska förslag som får klart starkast stöd hos 16–29-åringar i Skåne är att satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män (tabell 10). Förslaget får stöd av nästan 80 procent av den skånska befolkningen, inklusive av ungdomar. En fråga som varit, och är aktuell är den om Öresundsregionens struktur och verksamheter. Att utöka samarbetet i Öresundsregionen är det förslag som får näst starkast stöd bland 16–29-åringar. Tredje starkast stöd får förslaget om att stärka djurens rätt, bland såväl unga som äldre. Bland 16–29-åringar får förslaget om att begränsa rätten till fri abort lika stort motstånd som förslaget att stärka djurens rätt får stöd (-64 respektive +64). I samtliga dessa avseenden skiljer sig inte 16–29-åringar nämnvärt från befolkningen i övrigt.

Tabell 10 Åsikter om sakfrågor i den politiska debatten, Skåne 2011 – per ålder (balansmått)

	16-29 år	16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-85 år
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	+76	+78	+78	+74	+78
Utöka samarbetet i Öresundsregionen	+73	+68	+73	+77	+77
Stärka diurens rätt	+64	+63	+66	+63	+57
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	+37	+33	+38	+41	+31
Avkriminalisera all fildelning på internet	+35	+34	+40	+30	+7
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	+21	+30	+16	+18	+34
Sänka skatterna	+21	+36	+16	+13	+24
Göra a-kassan obligatorisk	+18	+20	+16	+19	+39
Sverige bör på lång sikt avveckla kärnkraften	+17	+19	+13	+18	-4
Ta emot färre flyktingar i Sverige	+14	+14	+18	+11	+24
Införa sex timmars arbetsdag	+5	+6	0	+9	+6
Förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats	+3	+15	+3	-5	+41
Förbjuda alla former av pornografi	-10	+3	-8	-22	+18
Satsa mer på friskolor	-11	+2	-12	-20	-33
Låta privata företag svara för äldreomsorgen	-12	-10	-14	-11	-29
Öka arbetskraftsinvandringen	-14	-12	-18	-12	-24
Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker	-17	-27	-23	-3	-3
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	-18	-18	-20	-15	-22
Minska den offentliga sektorn	-28	-18	-32	-30	-20
Införa dödsstraff för mord	-44	-32	-48	-50	-50
Begränsa rätten till fri abort	-64	-64	-62	-65	-63
MINSTA ANTAL SVAR	857	215	299	343	813

Kommentar: Frågan baseras på två separata frågor som lyder: *Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?* Den ena frågan har fem svarsalternativ: 'mycket bra förslag', 'bra förslag', 'varken bra eller dåligt förslag', 'ganska dåligt förslag' samt 'mycket dåligt förslag'. Den andra frågan har sex svarsalternativ: 'mycket bra förslag', 'bra förslag', 'varken bra eller dåligt förslag', 'ganska dåligt förslag', 'mycket dåligt förslag' samt 'ingen uppfattning'. Procentbasen utgörs av dem som har en åsikt. Tabellen är rangordnad utifrån högsta balansmått i kolumnen 16-29 år. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt.

Jämställdhet, som berör alla aspekter av människors vardag, är ett ständigt återkommande och gränsöverskridande ämne i den samtida samhällsdebatten. Utöver förslaget om att satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män, så har respondenterna fått ta ställning till ytterligare två förslag som kan relateras till jämställdhetsdebatten; att begränsa rätten till fri abort samt att förbjuda alla former av pornografi. Medan ungdomar inte skiljer sig nämnvärt från den övriga befolkningen i frågan om att begränsa rätten till fri abort, så skiljer de sig desto mer i frågan om att förbjuda alla former av pornografi. En klart större andel 16–29-åringar än 30–85-åringar anser att förslaget om att förbjuda alla former av pornografi är mycket eller ganska dåligt. Störst motstånd till förslaget återfinns bland 25–29-åringar. Möjligen kan detta relateras till en moralisk skiljelinje mellan den äldre och den yngre befolkningen.

När det gäller synen på privata och offentliga angelägenheter så har Mattsson-Wallinder och Bergström (2012) tidigare visat att skåningarna som grupp på en rad områden skiljer sig från det svenska folket som helhet. Skåningar har generellt sett varit mer negativa till att bedriva sjukvård i privat regi samt att minska den offentliga sektorn. Svarspersonerna i tidigare SOM-

undersökningar i Skåne har även varit mer positiva till att förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus i jämförelse med andelen positiva i de nationella SOM-undersökningarna. Ungdomsgruppen i Skåne ger uttryck för att vara något mer negativ än befolkningen i övrigt till att minska den offentliga sektorn, men däremot mindre negativ till att satsa mer på friskolor och även till att låta privata företag svara för äldreomsorgen.

Det går inte att utläsa någon nämnvärd skillnad mellan yngre och äldre i den breda frågan om att sänka skatterna, och inte heller angående frågan att bedriva mer av sjukvården i privat regi. Både unga och äldre är positiva till att sänka skatterna, ett förslag som av sin natur är lätt att vara positiv till om det inte sätts i relation till neddragning av någon skattefinansierad verksamhet. Både yngre och äldre är negativt inställda till att bedriva mer av sjukvården i privat regi, men ungdomar ger uttryck för att vara något mer positiva än äldre till förslaget om att förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus.

Frågor om arbetslivet uppfattas rimligen som svåra att svara på av många ungdomar, framförallt av dem som ännu inte är aktiva i arbetslivet. Detta återspeglas tydligt bland 16–19-åringar, som i mindre utsträckning än äldre har en uppfattning om politiska förslag rörande arbetslivet. De två politiska förslag som gör sig gällande här är av relativt olika karaktär. Förslaget om att införa sex timmars arbetsdag kan möjligen uppfattas som lättare att svara på, då förslaget är konkret och går att föreställa sig. Det går inte att utläsa några större skillnader mellan 16–29-åringar och 30–85-åringar i detta sammanhang. Det som däremot är tydligt är att det är en fråga där respondenterna är relativt tudelade; förslaget får endast svagt stöd inom de båda grupperna (+5 respektive +6). Förslaget om att göra a-kassan obligatorisk är mer komplext och det kan antas att många, framförallt ungdomar, har svårigheter att tolka vad förslaget innebär. Det som går att utläsa ur materialet är att äldre är klart mer positiva till förslaget, möjligen för att de känner sig mer berörda av a-kassan än de yngre åldersgrupperna.

Skånes långa tradition av lokala partier med kritik av invandringspolitiken i fokus återspeglas i den folkliga opinionen (se t.ex. Sannerstedt 2010). En utmärkande skillnad är att skåningarna är mer positivt inställda än övriga delar av Sverige till att begränsa antalet flyktingar till Sverige (Demker 2011). I SOM-undersökningen i Skåne mäts medborgarnas inställning till en rad förslag inom dessa olika områden, inklusive förslagen om att ta emot färre flyktingar i Sverige samt att öka arbetskraftsinvandringen. Ytterligare ett förslag som kan relateras till invandringspolitik och det mångkulturella samhället är att förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats. I samtliga dessa tre politiska sakfrågor visar ungdomsgruppen på en större tolerans än den skånska befolkningen i övrigt; 16–29-åringar är mindre positiva till förslaget att ta emot färre flyktingar, mindre positiva till förslaget om att förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats, samt mindre negativ än befolkningen i övrigt till att öka arbetskraftsinvandringen. Den grupp som skiljer ut sig bland ungdomar är 16–19-åringar vad gäller förslaget om att förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats. En betydligt större andel 16–19-åringar än de äldre ungdomarna anser att det är ett bra förslag.

En sakfråga där 16–29-åringar tydligt skiljer sig från den övriga befolkningen är gällande förslaget att avkriminalisera all fildelning på nätet. Ungdomsgruppen är klart mer positiv till förslaget, som omfattar ett område som uppfattas som angeläget av många ungdomar.

Den miljö- och energiaspekt som fångades upp i SOM-undersökningen i Skåne 2011 gällde förslaget om att Sverige på lång sikt bör avveckla kärnkraften. I en analys av energiopinion från den nationella SOM-undersökningen 2011 så har Per Hedberg rangordnat vilka energikällor det svenska folket anser att det bör satsas mer på än idag. Rangordningen visar att den mest impopulära energikällan är kol som 52 procent helt vill avstå ifrån, och därefter följer kärnkraften som 21 procent helt vill avstå ifrån (Hedberg, 2012). I Skåne visar det sig att ungdomsgrupperna är klart mer positivt inställda till förslaget om avveckling av kärnkraft än den övriga skånska befolkningen som är mer delad i frågan.

Eftersom erfarenheter och levnadsvillkor har betydelse för våra politiska ställningstaganden så är det relevant att separat analysera unga kvinnor och unga mäns åsikter. Den politiska sakfråga där skiljelinjen mellan unga kvinnor och unga män är oerhört tydlig är i frågan om att förbjuda alla former av pornografi (tabell 11). Förslaget om att förbjuda alla former av pornografi uppnår ett klart negativt balansmått bland de 16–29-åriga männen (-50), medan det får stöd hos de 16–29-åriga kvinnorna (+20). Skiljelinjen går också stark i frågan om att Sverige på lång sikt bör avveckla kärnkraften; förslaget får stöd bland kvinnor 16-29 år (+32) men saknar motsvarande stöd hos män 16-29 år där balansmättet är negativt (-4). Även frågorna om att tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker, att införa sextimmars arbetsdag, att stärka djurens rätt samt att satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män präglas av tydliga och signifikanta skillnader mellan könen.

Tabell 11 Åsikter om sakfrågor i den politiska debatten, 16–29-åringar, Skåne 2011 – per kön (balansmätt)

	Kvinnor 16-29 år	Män 16-29 år
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	+85	+64
Stärka djurens rätt	+75	+50
Utöka samarbetet i Öresundsregionen	+72	+75
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	+38	+37
Avkriminalisera all fildelnina på internet	+33	+36
Sverige bör på lång sikt avveckla kärnkraften	+32	-4
Göra a-kassan obligatorisk	+26	+8
Sänka skatterna	+23	+19
Förbjuda alla former av pornografi	+20	-50
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	+17	+26
Införa sex timmars arbetsdag	+17	-11
Ta emot färre flyktingar i Sverige	+10	+20
Förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats	0	+7
Satsa mer på friskolor	-6	-17
Låta privata företag svara för äldreomsorgen	-8	-17
Öka arbetskraftsinvandringen	-9	-21
Bedriva mer av sjukvården i privat regi	-12	-25
Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker	-27	-4
Minska den offentliga sektorn	-27	-29
Införa dödsstraff för mord	-47	-41
Begränsa rätten till fri abort	-62	-65
MINSTA ANTAL SVAR	469	388

Kommentar: Frågan lyder: *Nedan finns ett antal förslag som förekommit i den politiska debatten. Vilken är Din åsikt om vart och ett av dem?* Kolumnen 'Bra förslag' avser de två svarsalternativen 'mycket bra förslag' och 'ganska bra förslag', kolumnen 'Dåligt förslag' avser svarsalternativen 'Ganska dåligt förslag' och 'Mycket dåligt förslag'. Procentbasen utgörs av dem som har en åsikt. Tabellen är rangordnad utifrån högsta balansmätt i kolumnen kvinnor 16-29 år. Balansmättet visar andelen som svarat bra minus andelen som svarat dåligt.

Det finns även stora åsiktsskillnader mellan de olika åldersgrupperna av unga kvinnor och unga män. Skillnaderna återfinns framförallt mellan 16–19-åringar och 25–29-åringar. Förslaget om att sänka skatterna är ett av de områden där skillnaden är som störst. För både unga kvinnor och unga män gäller att stödet till att sänka skatterna minskar inom den äldre ungdomsgruppen. Ytterligare skillnader mellan män och kvinnor i unga grupper finns för förslaget att förbjuda alla former av pornografi. Bland kvinnor 16-19 år så får förslaget ett relativt starkt stöd (+33), ett stöd som klart minskar bland kvinnor 25-29 år (+4). Motsvarande tendens återfinns bland de unga männen, men där det redan bland 16–19-åringar fanns ett motstånd till förslaget (-35), något som förstärks bland 25–29-åringar (-57). Vidare återfinns stora ålderskillnader både bland de unga männen och de unga kvinnorna vad gäller förslaget om att satsa mer på friskolor. Tendensen är att det svaga stödet som återfinns bland 16–19-åringar omvandlas till motstånd bland 25–29-åringar. Dessa skillnader är något större bland männen än bland kvinnorna. När det kommer till att tillåta

försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker så är det en större skillnad mellan kvinnor 16-19 år och 25-29 år än män i motsvarande ålder. Medan kvinnor 16-19 år är relativt starkt emot förslaget (-39) så minskar motståndet bland 25-29-åringarna (-11). För män 25-29 år landar förslaget till och med på en positiv balans (+8). För förslaget om att förbjuda ansiktstäckande slöja på allmän plats så återfinns skillnader bland båda könen, där en tydlig tendens är att stödet för förslaget minskar kraftigt med en stigande ålder; från att ha stöd bland 16-19-åringar till att sakna stöd bland 25-29-åringar.

På förslaget om att satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män så är skillnaden mellan kvinnor och män stor i åldersgruppen 16-19 år. Bland de 16-19-åriga kvinnorna uppnår förslaget ett mycket starkt stöd (+90), medan stödet är svagare hos männen i samma ålder (+60). Denna skillnad kvarstår men minskar med stigande ålder.

En viktig och bred politisk sakfråga i dagens samhälle handlar naturligtvis om miljö. Ur ett hållbarhetsperspektiv så är detta ett område som är speciellt angelägen för den yngre generationen. En ung miljödimension framgår tydligt i materialet från SOM-undersökningen i Skåne, där respondenterna har fått ta ställning till hur ofta de gör olika saker av miljöskäl (tabell 12). För samtliga beteenden (sänka hastigheten vid bilkörning, välja att gå, cykla eller åka kollektivt istället för att ta bilen, välja att åka tåg istället för att ta flyget, äta ekologiskt odlade grönsaker/frukt, avstå från att äta kött och vissa fiskarter, samt handla miljömärkta varor) så uppger en större andel 16-29-åringar än 30-85-åringar att de alltid eller ofta gör dem av miljöskäl. Undantag utgörs av andelen som sorterar hushållsavfall samt handlar närproducerad mat, något som äldre gör i större utsträckning än yngre. Detta kan möjligen delvis, igen, relateras till livssituation där en stor del av de unga måhända ännu inte omfattas av dessa ansvarsområden i någon större utsträckning. Även om det kan argumenteras att vissa av handlingarna, såsom att välja att cykla eller åka kollektivt istället för att ta bilen, eller att välja att åka tåg istället för att ta flyget, av naturliga skäl bör vara mindre frekventa hos delar av ungdomsgruppen, så påvisar materialet ändå en tydlig indikation på en ung miljödimension.

De skillnader som återfinns inom ungdomsgruppen tycks även de snarast relatera till livssituation. De yngsta uppger i mindre utsträckning att miljöhänsyn påverkar deras transportvanor vad gäller att sänka hastigheten vid bilkörning, välja att gå, cykla eller åka kollektivt istället för att ta bilen, samt välja att åka tåg istället för att ta flyget – handlingar som framförallt kan relateras till livsfas. Detta gäller även för sortering av hushållsavfall samt att handla miljömärkta varor. Även när det kommer till matvanor kopplade till miljöbeteenden är det den yngsta åldersgruppen som skiljer ut sig med att i mindre utsträckning avstå från att äta kött och vissa fiskarter. Detta kan rimligtvis relateras till att 16-19-åringar i mindre utsträckning ansvarar för hushållets matinköp.

Tabell 12 Andel som ofta gör något av följande saker av miljöskäl (alltid och mycket ofta), Skåne 2011 – per ålder samt kön (procent *alltid* eller *mycket ofta*)

	16-29 år	16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-85 år	Kvinna 16-29 år	Man 16-29 år
Sänker hastigheten vid bilkörning*	45	65	42	33	27	46	45
Väljer att gå, cykla eller åka kollektivt i stället för att ta bilen*	53	64	51	47	30	58	47
Väljer att åka tåg i stället för att ta flyget	23	21	27	20	14	25	20
Sorterar hushållsavfall	62	56	63	65	74	63	60
Äter ekologiskt odlade grönsaker/frukt	20	22	18	20	17	21	18
Avstår från att äta kött*	9	6	9	12	6	10	7
Handlar miljömärkta varor	17	16	13	22	14	19	14
Handlar närproducerad mat	16	17	14	17	19	15	16
Avstår från att äta vissa fiskarter*	27	23	29	28	22	29	24
MINSTA ANTAL SVAR	1 039	299	363	377	1 146	599	440

Kommentar: Frågan lyder: 'Hur ofta gör du personligen nedanstående saker av miljöskäl?'. Svartalternativen är 'alltid', 'mycket ofta', 'ganska ofta', 'ibland' och 'aldrig'. I tabellen redovisas andelen som svarat *alltid* samt *mycket ofta*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. * För dessa frågor fanns även svartalternativen 'kör aldrig bil'/'äter aldrig kött') /'äter aldrig fisk'). Dessa andelar har i tabellen inkluderats i kategorierna *alltid/mycket ofta*. Vid en separat redovisning faller dessa svartalternativ på följande sätt: på påståendet 'sänker hastigheten vid bilkörning' anger 35 procent av 16–29-åringar att de aldrig kör bil; på påståendet 'väljer att gå cykla eller åka kollektivt istället för att ta bilen' anger 19 procent av 16–29-åringar att de aldrig kör bil; på påståendet 'avstår från att äta kött' anger 4 procent av 16–29-åringar att de aldrig äter kött; på påståendet 'avstår från att äta vissa fiskarter' anger 9 procent av 16–29-åringar att de aldrig äter fisk.

I vissa avseenden skiljer sig de unga kvinnorna och de unga männen från varandra vad beträffar miljöbeteenden. Den övergripande tendensen är dock att inom de flesta av de uppmätta områdena så jämnar istället könsskillnaderna ut sig inom de äldre ungdomsgrupperna. När de unga kvinnorna och unga männen blir äldre uppger de liknande miljöbeteenden på områden där de yngre åldersgrupperna skiljer sig åt. Detta gäller till exempel att avstå från att äta kött, att sortera hushållsavfall, att handla miljömärkta varor, att äta ekologiskt samt att sänka hastigheten vid bilkörning. De allra yngsta kvinnorna, 16-19 år avstår i något större utsträckning än de jämngamla männen från att äta kött, könsskillnader som alltså helt jämnar ut sig inom åldersgruppen 25-29 år. Vad gäller valet att gå, cykla eller åka kollektivt istället för att ta bilen så ökar könsskillnaden däremot med stigande ålder. Vid 16-19 år ligger kvinnor och män av på en jämlik nivå, differensen ökar sedan och är allra störst – 19 procentenheter – bland 25–29-åringarna.

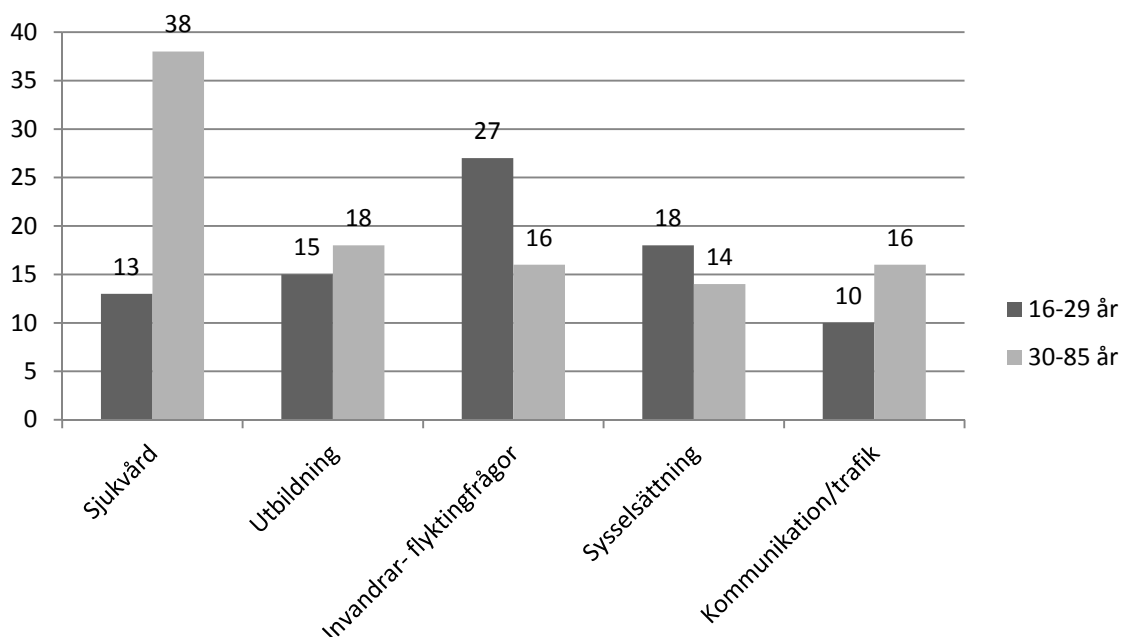
Ungdomars oro och samhällsproblem

Det talas inte sällan om en ökande oro i samhället. Otrygghet och oro kan ses som ett förhållande mellan enskilda människors erfarenheter och strukturella faktorer inverkan (Sandsting och Weibull, 2003). Medan den upplevda oron kan härröra från faktiska erfarenheter så spelar också mediernas rapportering en stor roll i sammanhanget. Orosmoment har olika karaktär; det kan handla om oro som rör samhället i stort eller oro som framförallt rör den egna livssituationen (Djerf-Pierre och Wängnerud, 2011). I detta stycke presenteras inledningsvis vad de skånska medborgarna identifierat som de viktigaste samhällsproblemen på regional nivå, följt av deras oro för arbetslöshet och ekonomisk kris. Vidare redovisas skånska ungdomars oro för att bli utsatt för olika typer av brott.

Ungdomars identifiering av de viktigaste samhällsproblemen skiljer sig från den övriga befolkningen. Detta är inte så konstigt eftersom en individs identifiering av viktiga frågor och problem baseras på vilken livssituation personen befinner sig i. Synen på samhällsproblem – såväl regionala som lokala och nationella – påverkas av den verklighet som råder vid mätillfället men också av den mediebild som förmedlas i olika frågor.

Vid en öppen fråga där respondenterna ombeds nämna viktiga regionala samhällsfrågor så visar det sig att unga människor lyfter fram helt andra frågor än genomsnittsbefolkningen. Medan skåningen generellt anger sjukvård, gör ungdomarna bedömningen att såväl invandrings- och flyktingfrågor som sysselsättning är viktigare (diagram 1). En av regionens huvudsakliga uppgifter berör dem således inte i så stor utsträckning. Andra områden som omnämns av ett mindre antal svarande både bland ungdomar och den skånska befolkningen i övrigt är lag och ordning, miljöfrågor, sociala frågor, äldreomsorg och skatter.

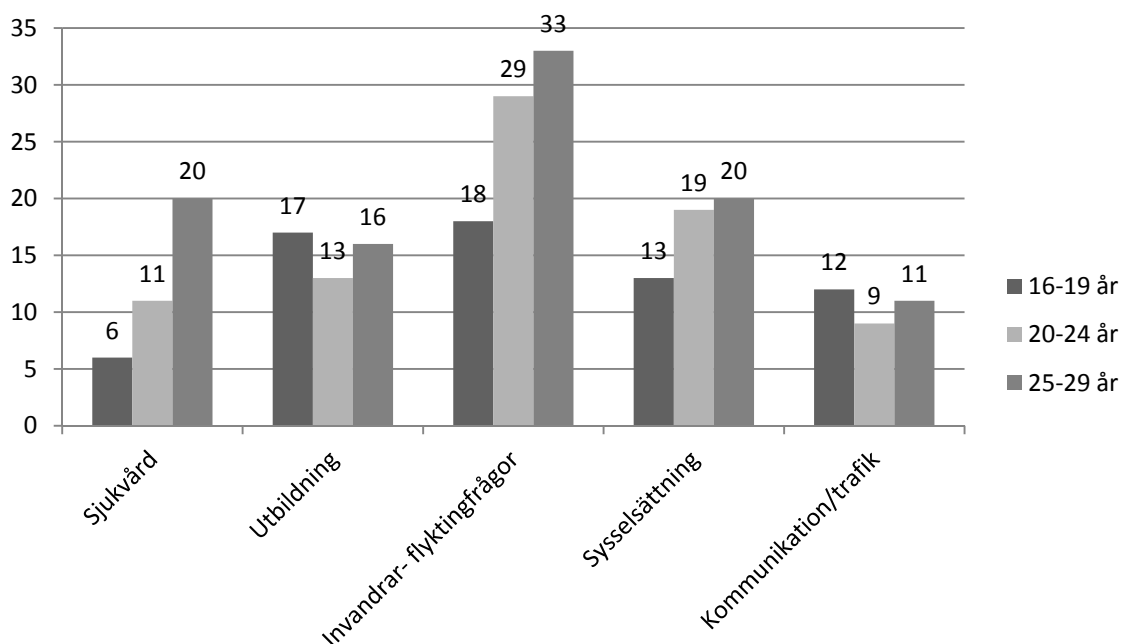
Diagram 1 Medborgarnas viktigaste regionala frågor, Skåne 2011 – per ålder 16-29 år samt 30-85 år (procent)



Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Skåne? Ange högst tre frågor/samhällsproblem.' Frågan är en öppen fråga, där respondenten får ange högst tre svarsalternativ som sedan kodas under databearbetningen. Procentuträkningen i tabellen visar den genomsnittliga andelen svar per respondent.

Ser vi närmre på gruppen ungdomar, så skiljer sig identifieringen av viktiga regionala frågor eller problem påtagligt även mellan yngre och äldre ungdomar. Detta gäller framförallt inom området för sjukvård samt invandrar-/flyktingfrågor, som båda ges större vikt ju äldre man blir (diagram 2). Liknande mönster finns för sysselsättning, men här är ålderskillnaderna inom ungdomsgruppen inte lika tydliga.

Diagram 2 Ungdomars viktigaste regionala frågor, Skåne 2011 – per ålder 16-19 år, 20-24 år samt 25-29 år (procent)



Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken eller vilka frågor eller problem tycker du är viktigast i dag i Skåne? Ange högst tre frågor/samhällsproblem.' Frågan är en öppen fråga, där respondenten får ange högst tre svarsalternativ som sedan kodas under databearbetningen. Procentuträkningen i tabellen visar den genomsnittliga andelen svar per respondent.

Från att ha konstaterat att sysselsättning identifieras som en viktig regional fråga av ungdomar i Skåne, går vi vidare till oro för relaterade strukturella samhällsproblem, nämligen arbetslöshet och ekonomisk kris. Den senaste arbetslöshetsstatistiken som presenterats av Statistiska centralbyrån i augusti 2012 redovisar en arbetslöshet på 21 procent bland 15–24-åringar och 7,2 procent bland den totala arbetsstyrkan (Arbetskraftsundersökningarna, Statistiska centralbyrån). Trots att arbetslösheten är högre bland ungdomar än bland befolkningen i övrigt så verkar dock ungdomar inte oroa sig för stor arbetslöshet i större utsträckning än den övriga befolkningen, snarare något mindre (tabell 13). Stor arbetslöshet upplevs som något mer oroande av unga kvinnor än av unga män.

Vad gäller oro för ekonomisk kris så är skillnaden mellan unga och äldre något större; en ekonomisk kris upplevs som mer oroande av den äldre än av den yngre befolkningen. Mönstret visar dock tydligt att desto äldre ungdomarna blir, desto mer lik blir deras oro den övriga befolkningens oro. Materialet påvisar inga könsskillnader vad gäller oro för ekonomisk kris.

Den delregion i Skåne där 16–29-åringar oroar sig mest för både arbetslöshet och ekonomisk kris är nordöstra Skåne. Även i sydöstra Skåne oroar sig ungdomar i lika stor utsträckning för

arbetslöshet som ungdomar i den nordöstra delen. Däremot är oron för ekonomisk kris lägst i sydöstra Skåne i jämförelse med de övriga delregionerna.

Tabell 13 Andel 16–29-åringar som anser att stor arbetslöshet och ekonomisk kris är mycket eller ganska oroande inför framtiden, Skåne 2011 – per ålder, kön samt delregion (procent *mycket* eller *ganska oroande*)

		Stor arbetslöshet	Ekonomisk kris	Minsta antal svar
KÖN	Kvinna	84	71	621
	Man	71	71	467
ÅLDER	16-19 år	77	66	325
	20-24 år	80	71	379
	25-29 år	78	75	384
	30-85 år	81	79	1 186
DELREGION	Nordväst	77	69	234
	Sydväst	77	72	629
	Nordost	84	72	150
	Sydost	84	64	73
TOTALT 16-29 år		78	71	1 088

Kommentar: Frågan lyder: 'Om du ser till läget idag, vad upplever du själv som mest oroande inför framtiden?'. Svartalternativen är 'mycket oroande', 'ganska oroande', 'inte särskilt oroande', samt 'inte alls oroande'. I tabellen redovisas andelen som svarat *mycket eller oroande*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Ovan presenterades orosmoment av mer strukturell karaktär. I tabell 14 presenteras brottsrelaterade orosmoment som kan upplevas som mer konkreta i vardagen för många ungdomar. Materialet visar att 16–29-åringar överlag oroar sig något mindre än befolkningen i övrigt vad gäller oro att bli utsatt för inbrott i den egna bostaden samt att bli utsatt för inbrott i förråd, källare, vindsutrymme eller garage. Däremot så oroar sig ungdomar i större utsträckning än äldre att bli överfallna eller misshandlade eller att bli bestulna på mobiltelefon, handväska eller plånbok.

Skillnader inom ungdomsgruppen uppvisas framförallt vad gäller oro för inbrott i den egna bostaden eller relaterat förråd, källare, vindsutrymme eller garage. De yngre ungdomarna oroar sig i mindre utsträckning för inbrott, medan orosnivån hos de äldre ungdomarna är mer jämlik med den övriga befolkningens oro. Däremot återfinns endast små skillnader mellan yngre och äldre ungdomar vad gäller oro för att bli överfallen eller misshandlad samt besluten på mobiltelefon, handväska eller plånbok.

Tabell 14 Andel 16–29-åringar som någon gång under de senaste 12 månaderna har oroat sig för något av följande, Skåne 2011 – per ålder samt kön (procent *mycket* eller *ganska ofta*)

	16-29 år	16-19 år	20-24 år	25-29 år	30-85 år	Kvinna 16-29 år	Man 16-29 år
Bli utsatt för inbrott i den egna bostaden	15	13	13	19	24	20	9
Bli utsatt för inbrott i förråd, källare, vindsutrymme eller garage	15	10	16	20	20	18	12
Bli överfallen eller misshandlad	25	25	23	26	17	33	14
Bli bestulen på mobiltelefon, handväska eller plånbok	29	31	26	30	26	37	18
MINSTA ANTAL SVAR	1 067	313	371	383	1 169	607	460

Kommentar: Frågan lyder: 'Har det under de senaste 12 månaderna hänt att du oroat dig för att...?'. Svartalternativen är 'Ja, mycket ofta', 'Ja, ganska ofta', 'Ja, men bara sällan', 'Nej', samt 'Vet ej'. I tabellen redovisas andelen som svarat *mycket goda eller goda möjligheter*. Procentbasen utgörs av dem som har en uppfattning i respektive delfråga.

Ett strukturellt perspektiv på oro har varit dominerande i studier av likheter och skillnader mellan kvinnors och mäns upplevelser av otrygghet. I många studier har det visat sig att kvinnor är mer oroade än män (Sandstig och Weibull, 2003). Detta mönster kvarstår även när man tar hänsyn till andra förklaringsfaktorer som ålder, utbildningsnivå och socioekonomiska förhållanden (Djerf-Pierre och Wängnerud, 2011). Resultatet från SOM-undersökningen i Skåne 2011 visar tydligt att kvinnor oroar sig genomgående mer än män för att bli utsatta för något av de aktuella brotten, detta gäller både yngre och äldre kvinnor. Könsskillnaderna är dock större bland 16–29-åringar än bland den övriga befolkningen. Speciellt oroande för de yngre kvinnorna tycks det vara att bli överfallen eller misshandlad, eller att bli bestulen på mobiltelefon, handväska eller plånbok. 33 procent av de yngre kvinnorna, 16–29-år, oroar sig mycket eller ganska ofta föra att bli överfallen, eller misshandlad, medan siffran för de jämngamla männen endast är 14 procent och för de äldre kvinnorna 23 procent. Oroande nog så oroar sig de allra yngsta kvinnorna, 16-19 år, allra mest för att bli överfallen eller misshandlad; 35 procent av 16-19 åriga kvinnor har angett att de mycket eller ganska ofta oroar sig, andelen 20–24-åringar och 25–29-åringar är 32 procent. Än större andel unga kvinnor oroar sig mycket eller ganska ofta för att bli bestulna på mobiltelefon, handväska eller plånbok; hela 38 procent av 16–19-åriga och 25–29-åriga kvinnor och 35 procent av 20–24-åringa kvinnor. Andelarna är väsentligt lägre för de unga männen, allra minst oroar sig de 20–24-åringa männen för att bli bestulna på mobiltelefon, handväska eller plånbok (15 procent).

Äldre kvinnor oroar sig istället i något större utsträckning än yngre kvinnor för att bli utsatta för inbrott i den egna bostaden (26 procent respektive 20 procent). Även de äldre männen är betydligt mer oroliga för att bli utsatta för inbrott i den egna bostaden än vad de yngre männen är (22 procent respektive 9 procent). I övrigt skiljer dock inte de unga männen ut sig nämnvärt från de äldre männen.

Slutsatser

Ungdomar är generellt sett svårflörtade när det gäller politik – intresset är lägre bland yngre och traditionella politiska frågor engagerar inte unga på samma sätt som äldre. Man kan lite kritiskt ställa sig frågan *vad är politik?* Vilka frågor och vilken slags intresse är det vi mäter i traditionella undersökningar? Skåneundersökningen visar exempelvis att unga människor har mindre tilltro till institutionella påverkanskanaler, såsom som att arbeta i politiska partier eller rösta i allmänna val, men att de i betydligt större utsträckning än äldre tror på demonstrationer och protestaktiviteter om man vill påverka de politiska besluten. Engagemanget tar sig annorlunda uttryck.

Det politiska intresset tilltar med stigande ålder, något som även syns tydligt i en jämförelse mellan yngre och äldre ungdomar. Detta tyder på att det snarast är en åldersfråga i större utsträckning än en generationsfråga; resultatet i rapporten indikerar på samtliga politiska nivåer att ungdomars politiska intresse ökar med åldern. Vidare är andelen politiskt intresserade unga män större än andelen politiskt intresserade unga kvinnor. Detta mönster är inte specifikt för ungdomsgruppen, men könsskillnaderna är något mindre bland unga när det kommer till politiskt intresse.

De yngsta ungdomarna uppvisar lägst politiskt intresse, men är samtidigt mer nöjda med demokratin. Den största skillnaden mellan yngre och äldre ungdomar återfinns vad gäller nöjdhet med demokrati på regionnivå. Bergström har tidigare pekat på att en sannolik förklaring till det sammantaget lägre engagemanget i traditionell, institutionell politik i kombination med unga människor nöjdhet med demokratin är att de hittills inte haft så mycket med olika beslutsnivåer att göra och därigenom inte heller haft anledning att bli missnöjda. Skälet till den tolkningen är att det så tydligt, även här, visar sig vara en åldersfråga och inte en generationsfråga.

Ungas nöjdhet med demokratin följs även av att de har en mer positiv syn på möjligheten att påverka politiska beslut än den äldre befolkningen. Särskilt tydlig är skillnaden i bedömningen på regionnivå. Vidare har bedömningarna av regionpolitiker blivit mer positiva över tid, även om de fortsatt ligger på en negativ förtroendebalans. Det är tydligt att ungdomsgrupperna är klart mindre negativa till Region Skånes politiker än den övriga befolkningen, allra mest positiva är 16–19-åringarna där regionpolitiker uppnår en positiv förtroendebalans. Att ungdomar upplever sig ha större möjlighet att påverka politiska beslut än den övriga befolkningen och att förtroendebalansen ligger högre hos ungdomar ger en indikation om att det finns goda förutsättningar för medborgardialog med unga och kan ses som en positiv signal för regionens politiker inför framtiden.

Studien har också tydligt visat att det är andra sakfrågor och samhällsproblem som lyfts fram i unga grupper. Politik är inte nödvändigtvis offentlig sektor eller huvudmän inom sjukvården, utan fildelning på internet och djurrättsfrågor. Positivt för samhällsutvecklingen är indikationen på den unga miljödimensionen som tydligt framgår i materialet från SOM-undersökningen i Skåne; unga är i betydligt större utsträckning än äldre benägna att av miljöskäl förändra vissa saker i sin livsstil. Ovannämnda frågor är inte framträdande på den regionala politiska agendan, men väcker stort engagemang bland de unga medborgarna. Här uppstår en spänning mellan regionens uppdrag och andra politiska frågor som man måste förhålla sig till när man försöker skapa engagemang bland yngre.

Vad gäller oro för strukturella samhällsproblem, såsom stor arbetslöshet och ekonomisk kris, så har rapporten visat att det övergripande mönstret är att ju äldre ungdomarna blir, desto mer liknar deras oro den övriga befolkningens. Även detta indikerar att det är en fråga om ålder snarare än generation. En viktig aspekt som skiljer ut sig i sammanhanget är dock att stor arbetslöshet upplevs som mer oroande av unga kvinnor än av unga män.

I förlängningen kring dessa resonemang infinner sig följdfrågan om de skillnader i politiskt intresse och engagemang som framträder är konsekvenser av ålder eller generation. Det finns forskning som visar på vissa generationsskillnader när det gäller exempelvis värderingar – övergripande från mer kollektiva värden bland äldre till mer individualistiska bland yngre – men mycket pekar på att det framför allt är livscykel som präglar vanor och uppfattningar. Detta framträder också i viss mån bland ungdomar i Skåne, när vi ser skillnader mellan tonåringarna och unga vuxna i övre 20-årsåldern. Med etablering i vuxenlivet, ökade kontakter med olika offentliga aktörer och växande erfarenheter sker förskjutningar i många av de frågor som studerats i den skånska SOM-undersökningen.

Utmaningen ur ett regionperspektiv blir således att, förutom att förhålla sig till frågor som engagerar medborgarna, också förstå den förändring som sker när en människa förflyttar sig genom livscykeln och vanor, behov och bedömningar förändras, samt att försöka hitta sätt att möta ungdomar i de frågor som engagerar dem i den fas av livscykeln de befinner sig i. Utifrån resultatet av föreliggande rapport så tenderar unga att vara en tillsynes potentiellt engagerad samhällsgrupp med positiv inställning till både demokratins tillstånd och påverkansmöjligheter samt med högre förtroende för politiker. En central utmaning bör därför vara att behålla ungdomarnas positiva syn på demokratin. Regionnivån ligger särskilt bra till i sammanhanget.

SOM-undersökningarna i Skåne

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst sedan 1986 frågeundersökningar i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier (förkortningen SOM står för *Samhälle Opinion Medier*). Den första nationella undersökningen genomfördes 1986 och sedan 1992 genomförs en motsvarande undersökning i Västsverige. 2004 genomförde SOM-institutet för första gången en regional undersökning i hela Skåne, därefter har undersökningen genomförts 2006, 2008 och 2011. Data samlas in via postala enkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren ska vara jämförbara.

SOM-institutet är i dag en samverkan mellan två institutioner vid Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen och Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG). En rad forskningsprojekt medverkar i SOM-undersökningarna – flertalet med förankring i någon av dessa två institutioner, men även externa projekt deltar regelbundet.

Resultaten från SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där medverkande forskare presenterar analyser av resultat från undersökningarna. Mer information om SOM-institutet och tidigare publicerat material från tidigare Sydsvenska undersökningar finns på www.som.gu.se.

Undersökningarnas upplägg

SOM-undersökningarna i Skåne 2004, 2006, 2008 samt 2011 har genomförts av SOM-institutet som har stått för utarbetandet av frågeformulär och annat material som skickats ut samt kodning av öppna svar och iordningställande av datamängden. Fältdatavärdet har genomförts i samarbete med olika undersökningsföretag¹. Undersökningsföretagen ombesörjer urvalsdragning, utskick av formulär och påminnelser, telefonuppföljning samt datauppläggning. Enkätsvaren har lästs av optiskt med hjälp av en scanner. Enkäterna skickades ut mellan slutet av september och början av oktober och fältdatavärdet avslutades i mitten av februari följande år. Svarsfrekvensen framgår av tabellen nedan, som också möjliggör en jämförelse med de olika Skåneundersökningarna.

SOM-undersökningen i Skåne har sedan starten 2004 genomförts i form av en postenkät som går ut till ett systematiskt sannolikhetsurval av befolkningen boende i Skåne. Totalt omfattar undersökningens obundna, slumpmässiga urval 6 000 individer samtliga undersökningsår.² Åldersintervallet är 16–85 år.³ Såväl svenska som utländska medborgare ingår. I samtliga Skåneundersökningar utgör kvinnorna en högre andel av populationen än männen. I förhållande till populationen i sin helhet är detta ett avvikande resultat på några procentenheter som man bör förhålla sig till vid samtliga analyser. I befolkningen i sin helhet förhåller sig detta ungefär 50

¹ Kinnmark Information samt ScandInfo Marketing Research AB

² I samtliga jämförelser bör betänkas att urvalet 2001 var annorlunda; dels var det ett mindre urval, begränsat till 3200 individer, men det var även geografiskt begränsat till boende i sydvästra Skåne. Närmare bestämt ingick kommunerna Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Vellinge samt Eslöv i urvalet 2001.

³ I samtliga jämförelser bör betänkas att urvalet 2001 var annorlunda; dels var det ett mindre urval, begränsat till 3200 individer, men det var även geografiskt begränsat till boende i sydvästra Skåne. Närmare bestämt ingick kommunerna Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorps, Svedala, Trelleborg, Vellinge samt Eslöv i urvalet 2001.

³ I 2011 års undersökning gjordes två separata urval. Det ena om 3.000 personer i åldersintervallet 16-85 år och det andra om 3.000 personer i åldersintervallet 16-29 år.

procent män mot 50 procent kvinnor. Åldersfördelningen hos respondenterna i den skånska SOM-undersökningen relativt den skånska befolkningen är något skev på så vis att gruppen 16-29 år är något underrepresenterad i ordinarieurvalet 16-85 år (förhåller sig 18 procent mot 24 procent) samt att gruppen 65-85 är något överrepresenterad (23 procent mot 19). I övrigt speglar svarsgruppen åldersfördelningen i populationen mycket väl. Att yngre respondenter tenderar att bli underrepresenterade och äldre överrepresenterade är ett vanligt förekommande problem inom samhällsvetenskapliga undersökningar (Vernersdotter, 2012).

Fältarbetet för SOM-undersökningen i Skåne följer i huvudsak samma upplägg år från år. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomförs under hösten. Enkäten skickas ut i slutet av september månad. Under resterande del av fältperioden genomförs successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon. Fältarbetet avslutas senast under januari/februari månad. Redan vid novembers utgång har i allmänhet drygt 90 procent av de som slutligen kommer att medverka skickat tillbaka sin enkät.

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har sedan starten 1986 haft en relativt hög svarsfrekvens. För samhällsvetenskapliga postenkäter har svarsfrekvensen tidigare brukat ligga på mellan 60 och 70 procent, men det har under senare år blivit svårare att nå dessa nivåer. Figuren nedan illustrerar variationen i svarsfrekvens för SOM-undersökningarna i Skåne sedan starten 2001. Det ska noteras att svarsfrekvensen för den skånska SOM-undersökningen 2011 som bygger på ett ungdomsurval ligger klart lägre än det ordinarie urvalet. Svarsfrekvensen för ungdomsurvalet i Skåne ligger dock på samma nivåer som ungdomar nationellt.

Svarsfrekvensen framgår av tabellen nedan, som möjliggör en jämförelse med SOM-undersökningarna i Skåne 2001-2011 samt den västsvenska SOM-undersökningen 2011. I jämförelser mellan SOM-undersökningarna i Skåne 2004-2011 och Skåneundersökningen 2001 skall beaktas att urvalet till 2001 års undersökning var begränsat till 3 200 individer och endast riktad till boende i kommunerna Burlöv, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorp, Svedala, Trelleborg, Vellinge samt Eslöv (Malmöregionen).

Tabell 15 Svarsfrekvens i SOM-undersökningarna i Skåne 2001-2011 samt i den västsvenska SOM-undersökningen 2011

	Skåne-undersökningen 2001	Syd-SOM 2004	Syd-SOM 2006	Syd-SOM 2008	Syd-SOM 16-85 år 2011	Syd-SOM 16-29 år 2011	Väst-SOM 2011
Bruttourval	3 200	6000	6000	6 000	3 000	3 000	6 000
Naturligt bortfall ¹	300	571	583	552	245	303	507
Nettourval	2 900	5429	5417	5 448	2 755	2 697	5 493
Antal svar	1 782	3360	3142	3 142	1 448	942	3 135
Svarsandel (netto)	61%	62%	58%	57 %	52,5%	34,9%	57 %

¹ Med naturligt bortfall avses adress okänd, avflyttad; bortrest under fältperioden; studier/ militärtjänstgöring på annan ort; bosatt/studerar/arbetar utomlands; ej svensktalande; sjuk, institutionell vård; förståndshandikappad, ej kommunicerbar; avliden.

Referenser

- Bergström, Annika (2012) *Medborgardemokrati i Skåne*. SOM-rapport 2012: 19. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Demker, Marie (2011) ”Framgång för Sverigedemokraterna trots en allt mer flyktinggenerös opinion”. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Djerf-Pierre, Monika & Wängnerud, Lena (2011) ’Människors oro och politikens ansvar’. I Holmberg, Sören; Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. SOM-rapport nr 52. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Hedberg, Per (2012) ’Svenska folkets åsikter om vindkraft’. I Weibull, Lennart; Oscarsson, Henrik och Bergström, Annika (red) *I framtidens skugga*. SOM-rapport nr 56. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören (1994) ’Partierna tycker vi bäst om i valtider’. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Vägval*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (2011) ’Förtroendekurvorna pekar uppåt’. I Holmberg, Sören; Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. SOM-rapport nr 52. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson, Susanne (2007) *Dom under trettio, vem bryr sig? Ungdomars värderingar och politiska deltagande*. Göteborg: CEFOS och Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Mattsson-Wallinder, Ylva och Bergström, Annika (2011) *Skånska medborgare. Befolkning, demokrati och attityder mellan 2004 och 2008*. SOM-rapport nr 2011:29. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2011) *Västsvensk demokrati i tid och rum*. SOM-rapport nr 51. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Oscarsson, Henrik (red.) (2002) *Spår i framtiden*. SOM-rapport nr 28. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Prop. 2004/05:02 Makt att bestämma – rätt till välfärd.
- Rothstein, Bo (2011). ”Social tillit, lycka, korruption och välfärdsstat”. I Holmberg, Sören; Weibull, Lennart och Oscarsson, Henrik (red) *Lycksalighetens ö*. SOM-rapport nr 52. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sandstig, Gabriella och Weibull, Lennart (2003) ’Trygg och säker stad?’. I Nilsson, Lennart (red) *Perspektiv på Västsverige*. SOM-rapport nr 31. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Sannerstedt, Anders (2010) ”Skånska attityder till flyktingmottagande, invandring och mångkultur”. I Johansson, Susanne *Regional demokrati, om politik och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Statistiska centralbyrån, Arbetskraftsundersökningarna (AKU) augusti 2012 (hämtad 2012-09-18 från: http://www.scb.se/Pages/Product____23262.aspx)

Ungdomsstyrelsen (2012) *Ung Idag 2012. En beskrivning av ungdomars villkor*.
Ungdomsstyrelsens skrifter 2012:2.

Vernersdotter, Frida (2012). ”Den nationella SOM-undersökningen 2011”. I Weibull, Lennart; Oscarsson, Henrik och Bergström, Annika (red) *I framtidens skugga*. SOM-rapport nr 56. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

www.skane.se – Region Skåne (hämtad 2012-08-28 från: <http://www.skane.se/sv/Demokrati/Sakan-du-paverka/Unga-tankar/Ungwebben/Demokrati/>)

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

